

A DIVAT ESZTÉTIKÁJA.

□ Ez a cikk nem divattudósításnak készül. Női divatról lévén szó, az ily irányu dicsőséget átengedem a női ruházkodás Mangold Béla Kolosainak. A divathireknek ezek a magántudorai az ő speciálisan és jellegzetesen humoros mondatfűzéseikkel kielégítik a bolti újdonságok időközi, szokásos ismertetéséhez fűzött várakozásokat. Szövet és szabásleírásokon kívül óvakodom a varrodai szakkifejezések özönétől is s minden előzetes bevezetés és kitérés nélkül rátérek a divat esztétikájára.

□ A divat, bizonyos időszakok, évadok ruházkodási törekvésének stílusösszessége, nem jelenti egyuttal az izlés megjelenítését. Ha gyors gondolatfutásban áttekintünk azokon a sokszerű változásokon, amelyen Éva fügefalevele a paradicsom óta napjainkig keresztül ment, csak kevés időszak divatjában tudjuk feltalálni a szépet, az izlést. A spanyol puffancsformájú öltözékek, egyáltalában a középkori öltözködési módor anyaghalmozása, az orosz szövettűsség, a krinolin — hogy csak úgy kikapva említsük néhány történelmi szezon karakterisztikus divatmodorát — lehetnek ugyan az akkori torzizlés és néhány tulbuzgó, mindenáron alkotni akaró szabó termékei, de az esztétika követelményeitől negatív távolságban — tehát jóval zérus alatt — állanak. Az ellenvetés, hogy ami ma szép, az ötszáz év előtt még szép nem lehetett s ennek a fordítottja, nem állhat fenn, mert az esztétika törvényeinek érvényesülése helyhez, időhöz nem kötött. A Milói Vénus szép volt ezer év előtt és szép marad míg a világ fenn áll s ha már klasszikus példánál állunk, jelentsük ki, hogy a római és görög klasszikus női viselet szép volt és az is marad mindörökké, mint ahogy mindazok a divatváltozások, amelyek alapul az említett klasszikus viseletet fogadták el és azt stilizálták, modernizálták, mindig ezek a divat jelenségek állottak legközelebb ahhoz, hogy a széppel, az esztétikával közösségbe jussanak.

□ A klasszikusnak nevezett női öltözék nem erőszakolt a nőkre merevséget. A legmesszebb menő szabadságot nyújtotta a formák érvényesülésében, úgy

hogy egy és ugyanazon lepelszerű általvető különböző termetekre omolva dacára egyazon voltának, különböző kereteket alkotott a női formák felett. A szép az, ami egyszerű, ami természetes s mint-hogy a lány szövet természetadta formákra borult rá — a divat megítélésére hivatott elem pedig csakis a férfi lévén, miután a nő belőle akarta kiváltani mindig a tetszés érzetét — a formák divatja tetszett a legjobban. Az egyszerű peplon több kívánatosságot tudott gerjeszteni a legdusabb csipke és brokát rébuszoknál, amelyek mesterséges szűkességgel, a női alak rejtésével, határozott deformálásokkal vélték a szemérem takaróját, a szép burkává és képviselőjévé tenni.

□ A legmagasabb kor, amit az emberiség a világ megteremtése óta elért, mindig a kifinomodott szépnek, a legrafináltabban kigondolt esztétikai disztinkciónak az illetékes képviselője és megítélője. Ezuttal mi, mint a — hogy úgy mondjuk — legjelenebb idő részesei támaszthatjuk tehát a legszebb szépnek követelményeit. S mi, hiperesztéták úgy látjuk — agyunkban a divatnak Évánál kezdődött és ma végződő mozgóképeivel — hogy mindig az a divat volt a szép, amelyik tiszteletben tartotta a formákat éppen azzal, hogy a női formák által igyekezett és tudott érvényesülni. Ezeknek a divattermékeknek látása nem a ruha anyagát tolta előtérbe és az esztétikát kutató szem észrevévése a forma leplét és a vonalak sejtését tolta a képzetek előtérébe. Ezen a ponton elmélkedve megtaláljuk azt a bizonyos ízét, amit egyszer sikknek, másszor grációztatásnak, vagy izlésességnek, vagy hamisítatlan divatosságnak és egyéb szinonimának látszó hasonló gondolatfedésekkel neveznek meg s amit leghelyesebben úgy fejezhetünk ki, ha kertetelés nélkül kimondjuk, hogy a divat esztétikája azonos az emberi test esztétikájával és hogy mindig csak az a divat a szép, amelyik a természetesség szolgálatában állott, vagy áll.

□ A női ruha célja, hogy az istenteremtette formák

céltudatos, szemérmes burkával szolgáljon. Céltudatos tehát csak az a görög peplonvariáció lehet, amely minden elkényszeredettség nélkül engedi érvényesülni a formákat.

□ A mai divat végtelen variációin keresztül sugárzik a divat esztétikájának az igazsága. A szindus peplonváltozatok száz módon varrva, füzve szolgálják a természetességet.

□ Ez a divat s így a divat esztétikája nem a deformált testű nők számára való. Ne támasszunk tehát divatizálás követelményeket ilyenekkel szemben. A leülepedett zsiradék maga deformálván a női formákat, mesterséges vonalakkal inesztetizálja a női testet. Ne vegyük divatnak, se divatosnak azokat a meddő kísérleteket, amelyek a harmoniatlan női alakot

mesterséges szabályozással akarják formássá tenni. Hiányozván a szép első feltétele: az egyszerűség, a divat esztétikájának követelése a sajnálkozás érzését váltja ki belőlünk. Mintahogyan az udvarias izléstelenség mondatja a hozzá nem értő férfivel azt, hogyha egy elhízott, vagy jól táplált kövér hölgy tetszetősen öltözött, hogy szegényke: fess. Ennek a németből hozzánk plántált szónak az ilyen módon való felhasználása eszembe juttatja azt az abuzust, hogy a rossz cseléd könyvébe nem szabad beírni hibáit s egyszerűen oda iktatja a házi asszony, hogy egészségesen elbocsáttatott. Az ily módon odavetett fess szó sem jelent egyebet, minthogy a megítélt kövér nő az esztétika szolgálatából egészségesen elbocsáttatott.

